

Útvarpsleikur

Útvarpið sendir langafriggjadag leikin »Røykur« eftir russíska rithöfundin Ivan Turgenev. Umsett hefur Hans Jákup Debes. Lagt til réttis hefur Olivur Næs, og höfuðleikarar eru Elin Mouritsen og Flemming Samuelsen.

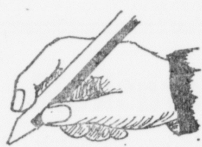
Ivan Turgenev, sum livdi frá 1818 til 1883, verður mettur millum fremstu sovjettsku rithöfundar. Hann skrifaði um samfelagsviðurskiptini í Rússlandi, og gjörði serliga vart við stöðuna hjá livgnarbond-

unum. Zarveldið helt litið um skaldskap hansara, og hann hevdði ekki altið loyvi at feraðst frítt. Nógv ár var hann utanlands, og helt tá til fyri tað mesta í Fraklandi og Týsklandi.

»Røykur« varð skrivað sum ein skaldsøga. Hon kom út í 1867.

Skrisdag verður leikurin »Julius Cæsar« eftir William Shakespeare endursendur. Hesi leikur varð sendur fyrstu ferð í 1964.

B
R
Ø
V

Hesar avskrivningarnar

Málið um landshandil hefur aftur verið til viðgerðar á tingi. Hetta er eitt mál, sum fleiri ferðir hefur verið á tingborði, men synd er at siga at tað fer nakra serliga undirtøku. Tað eru teir traditjonnellu flokkarnir sum eru fyri

og tað eru teir somu borgarlígu sum altið eru ímóti, tá ið talan er um at skapa ódyrari brúksvørur og amboð.

Í hesum er einki nýtt.

Bert er tað at undrast yvir, at tað skal kunna ganga framvegis, at vit her í Føroyum skulu upphalda eitt system, har tað er vanligt, at tað almenna skal betala, tá nakað gevur undirskot, men tá talan er um yvirskot, so skal tað verða ta sonevnda privata, ið skal skúma flotan.

Tað er eingin fyrítøka her á landi, sum ikki er so illa fyri, at hon ikki fær almennan stuðul. Allar privatar fyrítøkur í Føroyum eru alment

tryggjaðar og gongur tað galdið, ja so er tað skattaborgarin, sum skal út við pengunum.

Alt hetta er gott nokk og skuldi samræma nokk so væl, tí hvørjum líkist tað, at fyrítøkur fara á heysin, seymur sligin í húrðina og øll bygðin gongur hendur í lumma?

Sjálvandi líkist tað ongum. Virkini skulu vera fyri tað fólkið, sum býr á plássinum og ikki til onkran einstakan at tjena uppá sitt arbeiðsfólk.

Men so skuldi tað eisini verið so, at tað sama gjördi seg galdandi, tá ið talan er um inntøkurnar. Men ak og ve.

Nú hava tit góðu tingmenn gjøgnumført eina nýggja skatta lóg, sum gevur fyrítøkum betri vilkor. Alt í lagi við tí, hvør ynskir ikki at tann fyrítøkan, sum gevur einum arbeiði og breyð skal hava góð kor? Men so skuldi tað eisini verið soleiðis, at tann maðurin, sum stendur fyri fyrítøkuni, líka so væl sum arbeiðsmaðurin betalar til samfelagið.

Tá ið virkið gongur væl, fær hin fyrri ágóðan, meðan arbeiðsmaðurin ikki fær meira. Gongur virkið ikki, ja so fær arbeiðsmaðurin sparkið, hin fyrri sleppur so at siga óskalaður, tí hann dugur altið at sikra seg, og hann stendur ikki við endan, nei, tá er tað skattaborgarin, landið, sum skal betala gildið, ja og hvør

er tað? Jú, tað er arbeiðsmaðurin, lønmóttakarinn, sum ikki kann avskriva sína inntøku.

Vit hava nógv dømi um hetta. Teir sum fara fallit, ella selja síni virkir, ella koyra tey í rak, teir standa har og eru pára fríir, meðan tann maðurin, sum setti í eftir føri muni, altið stendur við endan, antin við at missa arbeiði, ella við skattinum. Órvisi við honum, sum kann siga, at her er einki eftir, »ti alt fór til avskrivninge«, alt.

Nei, góðu tingmenn, ansi tykkum, tí tað er gott nokk at tit snakka um at gera tað betri fyri virkini og skipini. men hví skal tað bara vera tann almindiligi maðurin sum skal standa við endan? Tað er tross alt pengar hjá øðrum, sum tit forvalta.

Hetta er bara tankar, sum man ger sær sum vanligur arbeiðandi.

- helt pá toppen - hver søndag!

søndags
aktuelt

Keypið

frá teimara, sum lýsa í

SOSIALINUM

sita her heima og hyggja upp á teg.

Hon gleitti á tonn og vendi sær aftur at vaskinum.

»Ja, ja, her skal hann ikki vera. Eg havi tí betur rætt yvir minum. Hann skal fara. Duruta. Eg koyri hann av garði, so vist sum eg siti her í kvøld.«

Hann hevði reist seg og stóð framman fyri henni. Tær kropnaðu, útslitnu hendurnar hevði hann lagt fram á borðið. »Eg vil tað ikki, eg vil tað ikki.« segði hann. — »Men eg vil tað.« segði hon: tað kendist á røddini, at hon var ill. »Eg eri tilkomin nú og er ment at ráða mær sjálv. Og verður Niels koyrdur av garðinum, so fari eg eisini, tað skalt tú vita, faðir.«

Hann svaraði ikki, stóð eina løtu og hugdi at henni, sum hon stóð har vøkur og ung; so vendi hann sær tungliga á gólvinum og fór inn í stovuna.

Niels varð ikki koyrdur av garði. Men um dagin, tá ið teir stóðu og veltu úti í bonum, segði gamli bóndin við hann: »Niels, eg kvíði fyri, at tú verður dótturmaður mín. Mær dámar tað litið: men Duruta vil tað so, og hon fer at ráða í hesum. Lova mær nú eitt, ver góður við hana og fram um alt, gakk ikki oman í krambuðina, tí tað er tær til ongan bata.«

»Nei.« segði Niels heldur nipisliga, seg skal ikki drekka brennivín.«

»Ja, lat meg nú siggja tað segð hin gamli.

Fýra mánaðir seinni giftust tey. Har var stórt brúdleyp. Keyrmaðurin læt brúdleyps-

drekka, og har var ikki spart. Har var drukkið og dansað í samfullar triggjar dagar.

Árið eftir legðist hin gamli á songina og doyði stutt eftir.

Hann hevði ofta Niels inni hjá sær, bað og bónaði hann um at vera góðan við Durutu og ikki lata keypmannin fáa fastatøkur á sær. Niels lovaði væl, og tað skal verða sagt um hann, at so leingi sum hin gamli andi, gekk hann ikki oman í krambuðina.

Tá ið tey hövdu verið gift í eitt ár og gott og væl tað átti Duruta eina dóttur. Hon doyði árið eftir av lungnabruna. Duruta var ógvuliga ring um hetta, gekk ofta yvir í kirkjugarðin og sat har á leiðinum hjá dótturini. Seinni átti hon ein son, og tá ið hann var so frægur, plagdi hon at taka hann við sær. Sonurin treivst væl, og tað gjördu eisini teir, ið aftaná komu. Tá ið tey hövdu verið gift í tiggju ár, áttu tey sjei synir.

Men hetta vóru tiggju tunglig ár.

Niels vitjaði dúgliga í krambuðina: keyrmaðurin segði aldri nei, tá ið Niels bað hann skriva snapsarnar. Tá ið so tann ið kom, at gjaldast skuldi, og Niels ikki átti pening, ja, so helt keyrmaðurin, at hasin jarðateigurin ella hin strandretturin var ikki so nógv verdur. Niels kundi jú lata seg fáa hann, og Niels gjörði tað. Viðhvørt fekk hann pening ímillum, viðhvørt einki uttan brennivín: men tað kundi eisini koma út upp á eitt. Niels dugdi ikki at eiga pening;

hann oyddi hann til brennivín.

Ein jarðateig her, annan har, tað gjörði kanska ikki so nógvan mun í fyrstuni; men tað fór skjótt at siggjast eftir. Ofta kom hann drukkin heim, sat tá á brikinu uttari í køkinum og skreddi seg. Duruta helt í fyrstuni, at hetta mundi ganga av honum, tá ið nakað fór at líða frá. Men so varð ikki: tað versnaði í hvørjum — og versnaði tungliga.

Ein dagin fór hon so oman til keypmannin at tosa við hann; tí hon helt seg skilja, at hetta fór at taka ein ringan enda. Keyrmaðurin var beði bliður og týður, beyð henni inn um skivuna, bjóðaði henni góðgæti og visti henni stumpasirts. Men tá ið hon segði við hann, at hann mátti ikki selja Nielsi brennivín, umbar hann seg á besta hátt. Niels mátti jú ráða sær sjálvur; hann skuldi jú liva av at selja og kundi ikki nokta nøkrum, sum betalti, og Niels betalti jú altið.

»Ja, tygum fáa jú jørd frá honum.« segði Duruta.

Nei, tað nyttaði helst einki at tosa við keypmannin. Tað var vist so lagað, at hann skuldi gerast ríkur av hennara ognum.

Eitt kvøldið, Niels var edrúur, segði hon við hann, at hetta gekk ikki longur. Hon vildi ikki finna seg í hesum, at hann soleiðis tók breyðið frá henni og børnunum. »Tú lovaði pápa, at tú skuldi vera góður við meg, og at tú skuldi ikki drekka brennivín.« segði hon. »Eg havi ikki viljað mint teg á

hetta lyftið; men nú noyðist eg at gera tað, tí nú gongur tað av skriðuni.« — Hann var rodnður í andlitinum. Hann talaði ikki eitt orð, men gekk yvir at borðinum, har hon stóð, og sló hana.

»Hatta -hefur tú ikki áður vágað tær at gjøra, og tú skalt heldur ikki gera tað aftur.« Nú var sinni í henni. Alt, sum hevði ligið á botninum í øll hesi árin, kom upp. Niels fekk slagðið aftur — ikki eitt, men nógv — hon beinleiðis bankaði hann, og hann kreyp undan henni sum sjúgvður hundur.

Tó, heldur ikki hetta hjálpti, hann helt ikki uppát at drekka, og ognin minkaði í hvørjum. Duruta var heilt ólukkulig.

Eitt árið gekk kleihostin so ógvuliga ringur; fleiri born doyðu og teirra millum fýra synir Durutu; tað vóru teir yngstu. Men hon gret ikki á grøvini. Teir hövdu tó einki gott at liva eftir, og so var tað líka so gott, at Várharra tók teir heim til sín — og tey hövdu jú ikki ov nógv av mati heima — fýra munnar minni at fæða.

Niels har aftur ímóti var ringur. Hann sai og græt — brennivinsgrát. Hon hugdi at honum. At hon nakrantíð hevði verið góð við hann, tað fataði hon ikki, tó tað var væl saktans lagnan, og hana kundi eingin benda. Tó mitt í øllum kendi hon nakað takast og berjast innast inni í barminum; men tað var so langt burturi, lá har líkasam eitt kámt minni um, at hon eina ferð hevði droymt um eydnu, ið aldri kom. — Tvey ár

seinni hendi ólukkan í bygðini, sum seint man gloymast.

Tað var ein vetrardag, blikalogn, hvør fjøl á sjögv. Ut móti middegi setti hann kavael av landnyrðingi. Tað var vandi á ferð, bátarnir róðu tí sum skjótast uttan lands. Allir komu fram uttan ein — Niels og synir hans — teir gingu burtur.

Nú skuldi ein hugsað, at Duruta heilt og aldeilis var dottin niður í svartasta vónloysi. Men so var ikki. Hon hevði sýrt so nógv, at hon kundi ikki syrgja meira.

Mamma var úi hjá henni og beyð henni heim; men hon vildi ikki koma; hon segði, at hon vildi helst vera hjá sær sjálvari, so leingi sum hon átti tak yvir hövðinum, og tað átti hon tó, so leingi sum hon vildi.

Men keyrmaðurin, hann fekk nógv meiri enn hann átti, hann var jú vanur at taka sitt við rentu og rentu av rentu...«

Bóndin geispaði. »Ja, ja, soleiðis gekst tað Durutu, og soleiðis hevur tað gingist so mongum. Tey stóru eru stór — men hvussu eru tey vorðin tað? — Jú — har liggur hundurin.«

Eg reisi meg og hugdi at kløkkunt. »Hálgum tvey.« segði eg, »so er best at koma til songar.« Eg fekk góða song, men litlan søvn. Eg lá og hugsaði um Durutu, á hana koma ímóti mær og móður míni við tí bláa krúsinum í hondini.

Neyðar Duruta!

Hans A. Djurhuus.